

Sundbyberg den 27 oktober 2023

Vår referens:
Tor Gustafsson

Inspel angående uppdraget till Boverket om lättnader av byggkraven för studentbostäder

Regeringen har givit Boverket i uppdrag att ta fram förslag på betydande lättnader i byggkraven för studentbostäder. Syftet med uppdraget är att utreda möjligheterna att påtagligt minska kostnaderna och möjliggöra byggandet av fler studentbostäder.

Direktivet är att **minska storlekskrav**, krav på lämplighet för avsedda ändamål och **krav på tillgänglighet** och se över reglerna för **dags- och solljus** och skydd mot buller.

Lättnader avseende regler för tillgänglighet, ljudmiljö och ljusinsläpp skulle drabba alla studenter, men allra svårast blir följderna för studenter med funktionsnedsättning. De har redan idag har en utmanande livs- och studiemiljö och ett mycket begränsat utbud av fungerande bostäder att välja på.

Uppdraget ligger därför tyvärr i linje med en oroande trend vi ser inom flera samhällsområden, där staten mer eller mindre abdikerar från sitt ansvar – och sina åtaganden enligt FN:s Funktionsrättskonvention – att bygga ett samhälle för alla.

Högskolestudenter med funktionsnedsättning är mindre nöjda med sin utbildning och har en mer negativ upplevelse av studietiden i jämförelse med övriga studenter.¹ En tredjedel av studenterna anser inte att de får det stöd som behövs för att klara utbildningen.

¹ Eurostudent VI, En inblick i studiesituationen för studenter med funktionsnedsättning, 2018, UHR

Ytterligare försämringar av studenternas studieförutsättningar kopplat till boende- och livsmiljö gagnar inte deras möjligheter att ta sig igenom utbildningen.

Det är samtidigt viktigt att påpeka att förslag som syftar till lättnader för byggkraven på tillgänglighet inte bara drabbar studenter med funktionsnedsättning. Det försvårar den sociala samvaron för alla studenter, eftersom det går ut över möjligheten att kunna ta emot vänner eller släktingar med funktionsnedsättning.

Det kostar mindre att göra rätt från början

Det behöver understrykas att det ur ett livscykeleekonomiskt perspektiv är fördelaktigt att redan från början beakta behoven av tillgänglighet, eftersom åtgärder som genomförs i efterhand är avsevärt dyrare än vid nybyggande.²

Utifrån de studier vi tagit del av finns det dessutom skäl att betvivla att lättnader i tillgänglighetskrav ens i ett kortsiktigt perspektiv kommer att bidra till sänkta byggkostnader.

En färsk statlig utredning från Finland (2022) har exempelvis granskat effekterna av möjligheten sedan 2018 att göra undantag från tillgänglighetskrav vid dimensioneringen av toalett- och tvättrum för student- och ungdomsbostäder. De ekonomiska effekterna var närmast försumbara.³

Utredningen visar också att överföringen av ett utrymme som besparats i toalett- och tvättrum till ett bostadsrum inte i någon betydande grad medfört någon funktionell förbättring eller mervärde för boendet.

Konsekvenser av lättnader i byggkrav gällande storlek, ljusförhållanden och buller

Tillgänglighetskraven för studentbostäder är redan låga i förhållande till andra bostäder. Idag är det möjligt att bygga en studentbostad på bara 15,5 kvadratmeter – en storlek som redan utestänger ett stort antal studenter med funktionsnedsättning.

² Tillgängliga flervåningshus på ett effektivt och hållbart sätt, 2014, Miljöministeriet

³ Genomförande av tillgänglighet i nya studentbostäders toalett- och tvättrum, 2022, Miljöministeriet, s 30

Boverket har själva konstaterat att byggherrar sällan utnyttjar behovet av att möjligheten att bygga så små studentbostäder⁴, varför det är svårt att se behovet av ytterligare sänkningar när det gäller **storlekskrav**.

Många studenter med rörelsenedsättning svårt att hitta studentbostäder som fungerar, utifrån deras behov av tillräckligt stora dusch- och hygienrum. Ytterligare minskning av studentbostäder med tillgängliga hygienrum skulle försämra möjligheten för studenter med rörelsenedsättning att hitta en fungerande bostad och därmed att studera.

Här vill vi hänvisa till Boverkets sammanfattande slutsats i rapporten från 2016:

”Möjligheterna att bygga små studentbostäder får således redan idag anses vara goda. Att avskaffa tillgänglighetskraven för studentbostäder och på så sätt möjliggöra studentbostäder med ännu mindre boareor skulle ge negativa följder; främst för studenter med permanenta eller tillfälliga funktionsnedsättningar och deras möjligheter till studier och socialt umgänge, men även studenter utan funktionsnedsättningar skulle påverkas negativt.”⁵

Det är svårt att tumma på kraven gällande **dags- och solljus** utan att riskera försämrad hälsa, särskilt om man väger in riskerna för psykisk ohälsa. **Buller** – både utifrån och inifrån – skapar en försämrad studiemiljö för alla, men en försämrad ljudmiljö drabbar särskilt studieresultat och hälsa för studenter med funktionsnedsättning. Många studenter med funktionsnedsättning behöver en lugn och trygg miljö och då är det ofta bara bostaden som fungerar.

Studentbostaden är även en arbetsplats

Det är viktigt att komma ihåg att studentbostaden också är en arbetsplats och att alla studenter måste ha en fungerande studiemiljö vid hemarbete och distansundervisning.

Efter pandemin har distansarbete och användning av digitala mötesverktyg ökat och i framtiden kan man räkna med att studenter i högre grad än idag kommer att studera i hemmet. Då behöver även hemmiljön utformas så att studenter med funktionsnedsättning har lika förutsättningar som andra studenter att uppnå sin fulla, akademiska potential.⁶

⁴ Tillgänglighet i studentbostäder, 2016, Boverket, s 19

⁵ Tillgänglighet i studentbostäder, 2016, Boverket, s 6

⁶ <https://www.mfd.se/contentassets/dd4d7296a11e45009336775a75129b86/2017-28-allman-kommentar-4-utbildning.pdf>

Det är av yttersta vikt att förstå att studentbostäder inte bara är byggnader – de är en integrerad del av en students utbildningserfarenhet. Om studentbostäderna inte är tillgängliga och inte uppfyller kraven på universell utformning, begränsas dessa studenters möjligheter att fullt ut delta i det akademiska livet. Detta inkluderar inte bara själva undervisningen, utan också studiegrupper, sociala aktiviteter och alla de erfarenheter som är en del av det akademiska livet.

Utgå från universell utformning – en förutsättning för att bygga hållbart!

Funktionsrättskonventionen betonar rätten att leva självständigt och fullt ut inkluderas i samhället på lika villkor som andra. Här är principen om universell utformning en viktig utgångspunkt. Den ska vara vägledande vid utformning av nya byggnader. Det handlar om att säkerställa att de studentbostäder som byggs redan från början kan användas av så många som möjligt i samhället.

Om det byggs färre tillgängliga studentbostäder kommer ännu fler studenter med funktionsnedsättning att exkluderas från nya studentbostäder och istället bli hänvisade till stigmatiserande särlösningar.

Det är samhällsekonomiskt fördelaktigt att göra rätt från början utifrån principen om universell utformning, men också nödvändigt ur ett hållbarhetsperspektiv. Vi behöver bygga klimatsmarta byggnader och bostäder som är ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbara över tid.

Ur det perspektivet framstår uppdraget till Boverket som ett stort steg tillbaka.

Med vänliga hälsningar

Nicklas Mårtensson
Ordförande, Funktionsrätt Sverige